

MTA Law Working Papers

2018/17.

**Észrevételek Vadász Viktor „Krízis
a bírósági igazgatásban?” című
írásához**

Virág Csaba

**Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences
Budapest**

ISSN 2064-4515

<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

Észrevételek Vadász Viktor „Krisis a bírósági igazgatásban?” című írásához¹

dr. Virág Csaba LLM, bíró

A szerző tanulmányában a 2011. évi bírósági igazgatás modell megújítása folytán létrejött alkotmányos és sarkalatos törvényben (2011. évi CLXI. törvény: Bszi.) rögzített rendelkezéseit vizsgálja, és adja azok pontszerű kritikáját. Tanulmányában kérdésként veti fel, hogy krízisben van-e a bírósági igazgatás, azonban az igenlő választ kiindulási alapvetésként kezeli. A mű deklarált vitaindító jellege okán fontos, hogy az alapvető felvetéseit tényszerű, érzelmektől és mű egyes részeiben megjelenő személyeskedéstől mentes szakmai diskurzus mentén gondoljuk át. E körben üdvözlendő a szerző azon – sajnálatosan csak részben beváltott törekvése, hogy jogi érvek és tények mentén, közjogi diskurzusba helyezze vissza a bírósági igazgatás vizsgálatát.

Tudományos szempontból és módszertan szerint sem a honi igazgatási modellt, sem annak működését a szerző érdemben nem vizsgálta. A pro és kontra érveket, a történelmi előzményeket és a nemzetközi modellek azonos illetve eltérő megoldásait nem veszi számba az elemzésében; az igazgatási modell és annak összefüggései, tényeredményei sem kerülnek bemutatásra. Így annyira kaphat az olvasó átfogó és objektív képet az igazságszolgáltatás helyzetéről, mintha egy bíró tevékenységének minősítésére kizárólag 5-6 hatályon kívül helyezett ügye alapján kerülne sor. Az ilyen szubjektív és egyoldalú „mintavétel” alapján levonható következtetés eredménye előre kiszámítható: az bizonyosan negatív, de a tényleges – több száz ügyben – megmutatkozó bírói munka minőségére vonatkozó általános következtetést levonni abból nyilvánvalóan nem lehet.²

Kifejezett hiányérzet e körben azért marad az olvasóban, mert maga a szerző is hivatkozik – helyeselhetően – a magyar modellhez képest jelentősen szűkebb bírói öngazgatást biztosító krízisben nem lévő megoldású országokra, de annak feloldását és magyarázatát nem adja meg a dolgozat, hogy ezen modellek miért nem jutnak szükség szerint válságba. Márpedig, ha számos európai állam VADÁSZ által kritizált modellje nem okoz igazgatási krízist,³ akkor okszerűen merül fel, hogy önmagában nem a szerző által megjelölt jogi megoldások és értelmezéseik okai a magyarországi helyzetnek. Továbbá, hogyha a kritizált modellelemek nem állnak közvetlen és kényszerítő oksági viszonyban a problémákkal, akkor a de lege ferenda javaslatok is indokukat veszítik: a tételezett céljukat nem érik el.

Ugyancsak fontos lett volna az oksági kapcsolat vizsgálata (cáfolata vagy igazolása) abban a körben, hogy a magyar igazgatási modell hat éves „krízismentes” működését követően, az új OBt tevékenységével időbeli egyezést mutató problémakörök megjelenése rendszerszintű probléma vagy személyközi illetve kommunikációs konfliktusok okozata.⁴ Ugyancsak

¹ MTA Law Working Papers 2018/3. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/2018_13_Vadasz.pdf

² „Nem engedhető meg az adatok önkényes szelektálása, nem szabad elhallgatni a következtetésekkel összhangban nem álló eredményeket.” MTA Tudományetikai Kódexe 4.2. pont https://mta.hu/data/dokumentumok/hatteranyagok/tudomanyetikai_bizottsag/tudomanyetikai_kodex_kgy_20100504.pdf

³ Az osztrák modellben például nem létezik a magyar OBt-nek megfelelő – a bírói öngazgatást megjelenítő – bírói tanács, ahogy a cseh modellben sem, ahol az igazságügyi miniszter látja el a magyar modellben az OBH elnökét megillető jogköröket, hasonlóan a német megoldáshoz.

⁴ Ezt az elemzést a szerző OBt tagsága, a témában való személyes érintettsége okán is indokolt lett volna megtenni.

részletesebb elemzést érdemelt volna az a körülmény, hogy Vadász által sem vitatottan fennálló működési hatékonyságot⁵ és a bírói ítélkezési függetlenséget, autonómiát megőrző illetve azt biztosító jelenlegi igazgatás modell hatásköreinek átalakítása miként hatna ki ezen elemekre – esetleg ezeket erodálva. Kifejezetten azért is meghatározó ez, mert Vadász felvetései alapján az MTA Jogtudományi Intézetében megtartott vitában FLECK kiemelte,⁶ hogy a 1997. évi Bszi. által megvalósított ún. feudális-oligarchikus bírói öngazgatási modell a legrosszabb és legkártékonyabb volt. Ebből következően a bírói öngazgatás átgondolatlan kiterjesztése kedvezőtlen, funkcionális, hatékonysági problémákat előhozó hatású is lehet.

A mű talán legelnagyoltabb része a kérdéskör központi eleme, a bírói függetlenség helyzete.⁷ Annak ellenére, hogy a szerző tizennégy helyen említi és a releváns nemzetközi dokumentumok pontos fogalom meghatározását szószerint idézi, szubjektív érzület síkját nem lépi túl ezen kulcskérdés vizsgálata. „Az európai közvélemény számára a bírói függetlenség biztosításaként nem jelent elégséges garanciát az a tény, hogy az OBH elnökét az Országgyűlés a bírák közül választotta meg” mondja Vadász, de nem tudjuk kik alkotják ezt a közvéleményt, honnan lehet megismerni jogi álláspontjukat, mire alapozza a szerző ezen állítását. VADÁSZ maga is utal arra,⁸ hogy a bírósági függetlenséget egy komplex fogalom, annak eltérő elemei vannak az ítélkezés, az igazgatás és a személyi (egzisztenciális) függetlenség területén, amelyek csak több garanciális szabály egységes vizsgálata alapján tárhatók fel. Ezeket Vadász nem vizsgálja, és egyetlen konkrétumot, ténytet sem említi az Alaptörvényben és a Bszi.-ben meghatározott igazgatási modell általános kritikáján túl a bírói függetlenség megsértésére.

Az OBH és a Kúria elnökének tevékenysége kapcsán – a 2011. évi reformot követően – nem merült fel érdemben sem a bírák sem a szakmai-tudományos közösség részéről a bírói függetlenséget érintő kritika.⁹ A bírói függetlenség helyzetének a 2011. évi igazgatási modellváltást követő jogtudományi vizsgálata körében BENCZE a bíróságok döntéseit vizsgálva megállapította, hogy „nem félnek a bírák a hatalom érdekeivel szembenő döntéseket hozni”, továbbá, hogy „az ítélkező bíró függetlensége fennmaradt, nincs olyan légkör a bíróságokon belül, amely a jogszabályokkal és lelkiismereti meggyőződésükkel szembenálló döntések meghozatalára kényszerítené a bírakat.”¹⁰

Az MTA Jogtudományi Intézetének a mű megvitatásra szervezett ülése – a fent írt tudományos módszertan és elfogulatlanág hiányából eredően – deklaráltan nem szakmai műhelyvita volt. Az MTA tudományos munkatársai és maga a szerző is kiemelte, hogy a mű

---

⁵ VADÁSZ (2018) im. 13.

⁶ FLECK Zoltán: Jogállam és Igazságszolgáltatás a változó világban. Rule of law and administration of justice in a changing world, Budapest, Pallas Páholy – Gondolat Kiadó, 2008, 175. és FLECK Zoltán: Bíróságok mérlegen. Igazságszolgáltatásunk újabb tíz éve. Budapest, Pallas, 2008.

⁷ A bírói függetlenség elvi és tartalmi kérdéskörére lásd többek között: BIBÓ István: „Az államhatalmak elválasztása egykor és most” in: Bibó István: Válogatott tanulmányok, 1945-1949. Szerk.: Vida István. Budapest, magvető 1986.; Rácz Attila: „Alkotmányos alapelvek és a bírósági szervezet vitakérdései” Jogtudományi Közlöny 2002. 373-377.; HORVÁTH János: „A bírói hatalom néhány kérdéséről” Magyar Jog 2003. 212-219.; POKOL Béla: A bírói hatalom Budapest, Századvég 2003.

⁸ VADÁSZ (2018) im. 5.

⁹ Az OBH elnökének tevékenységében a bíró függetlenség személyes garanciájának is minősítették a 2011. évi bírósági reformot ideológia alapon ellenző egyes közírók pl.: lásd Vásárhelyi Mária írást <https://168ora.hu/velemeney/vasarhelyi-maria-legalabb-az-ellenzek-ne-dolgozzon-a-fidesz-keze-ala-13313>

¹⁰ BENCZE Máttyás: „A bírósági rendszer átalakításának értékelése” MTA Law Working Papers 2014/41. 2. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/mtalwp/2014_41_Bencze.pdf

egy vitaindító az ideális bírósági igazgatási modellről és annak elérhetőségéről. Ezen értelmezés körében a felvetett egyes kérdések érdemi kiegészítése, pontosítása fontos lehet a helyzet pontos értékelésben.

A szerző művében három fő csomópont mentén fejti ki gondolatait:

1. igazgatási modell problémakörei kiemelten a bírósági öngazgatás kérdése körében
2. az OBH és az OBH elnöke tevékenységének kritikája mentén és
3. az OBT jogkörei a bírói öngazgatása növelése

1.

Az igazgatási modell körében a szerző közjogi értelemben helyesen deklarálja, hogy „*alkotmányozó hatalom joga a bírósági szervezetrendszer kialakítása*” azzal, hogy annak európai és nemzetközi jogi keret feltételeinek meg kell felelnie. Az Országgyűlés alkotmányozó hatalma – szemben az egyszerű törvényhozási hatalmával – a magyar állami szuverenitás megtestesülése. Az Országgyűlés ebben a minőségében szuverén módon határozza meg a hatalom szerkezetét, és az állami szuverenitásnak alávetett egyes hatalmi ágak egymáshoz való viszonyát és a közhatalom gyakorlóinak jogosítványait. A hatalommegosztás elvéből ugyanakkor az is következik, hogy alkotmányos demokráciában nincs korlátlan és korlátozhatatlan hatalom, s az egyes hatalmi ágak hatalmi ellensúlyt képeznek a többi hatalmi ággal szemben,¹¹ amely az amerikai alkotmányjogi doktrínából ismert fékek és egyensúlyok elvének európai tükörképe. Ebben a rendszerben az OBH elnöke alaptörvényi erővel bíró Bszi. rendelkezései szerint gyakorolhatja jogköreit. Az OBH elnökének hatáskörét érő szerzői kritika ilyen formában a magyar állam és az Országgyűlés szuverenitásának megnyilatkozás veti tartalmi kritika alá. Ha a szerző tanulmányának alapvetést komolyan kívánjuk venni, miszerint a közjog tartományába kell a diskurzust lefolytatni, akkor az OBH elnökének hatásköreit és ebből eredő legitim joggyakorlást nem a szerző által állított bírói testület legitimálása adja meg. Közjogi értelemben ezen hiátus teljesen irreleváns, olyannyira, hogy egy bíró bírói szervezet általi kinevezése a bírói hatalmi tiltott önlegitimítását jelentené.

VADÁSZ (2018) hivatkozik Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 1994. október 13-án elfogadott R (94) 12-es számú ajánlására, amely elvi szinten nem emel kritikát az igazságügy minisztérium bírósági igazgatásban való részvétele kapcsán sem.¹² Az igazgatás tartalma körében a bírói függetlenség tiszteletben tartását és az ítélezés érdemébe történő be nem avatkozást emeli ki feltételként.¹³ A bírói függetlenség védett értéke az igazságszolgáltatás

---

¹¹ Először a 38/1993. (VI. 11.) AB határozat, majd ABH 1993, 256, 261.; 41/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 292, 294.; 55/1994. (XI. 10.) AB határozat, ABH 1994, 296, 300.; 28/1995. (V. 19.) AB határozat, ABH 1995, 138, 142.; 66/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 397, 403.

¹² Lásd a kérdéskör árnyaltabb és a bírói szervezet Igazságügy Miniszteri igazgatás alá vont esetköreit is bemutató – többek között a Cseh igazgatási modellt is elemző – tanulmányt: Mátyás BENCZE – Ágnes KOVÁCS: Judicial independence and models of court administration MTA Law Working Paper 2018.11.

¹³ A másik jelentős aspektusa ezen kérdésnek a szignálás, amellyel Vadász érdemben nem foglalkozik, így csak jelezzük ezen kérdéskört utalva arra, hogy az OBH elnöke az automatikus szignálás és az objektív, súlyszám alapú munkateher mérési módszerét vezette be a bírósági igazgatásban. Lásd a szignálás és munkateher kérdéséről: BADÓ Attila - SZARVAS Kata: „As luck would have it...” Fairness in the distribution of cases and

állami funkciója: a bírói függetlenség ugyanis *kizárólag a működőképes, sértetlen, jogállami követelményeknek megfelelő igazságszolgáltatást szolgálja, nem pedig a szakmai előjogok kialakítást és érvényesítését.*¹⁴ A bírói függetlenségének igazgatási oldalról történő megsértését azonban sem a szerző, sem a mindenkor OBH nem állította. Sőt tényszerűen az állapítható meg, hogy az OBH és az OBH elnöke tevékenysége és nyilatkozatai¹⁵ szigorúan az igazgatási kérdésekre terjedt csak ki; azok messzemenően tiszteletben tartották és kifejezetten védelmezték a bírák befolyásolástól mentes ítélkezési függetlenségét.

A bíróságok igazgatási vezetőinek demokratikus legitimációja nem vitatható, ahogy arra az Alkotmánybíróság elvi élel utalt.¹⁶ A bírói függetlenség védett értéke nem a tisztséget betöltő személyre, így nem az OBH és a Kúria elnökére vagy az OBH tagjára irányul, hanem az „az igazságszolgáltatás jogállamisága”.¹⁷ A Kúria és az OBH bíró elnökei pedig a 2011. évi bírósági szervezetet meghatározó szabályozásban semmiféle politikai és jogi felelősséggel nem tartoznak az Országgyűlésnek – a VADÁSZ által a diskurzus keretében javasolt¹⁸ – közjogi értelemben.

2.

Az OBH elnöke kinevezési jogköre gyakorlása körében kvantitatív elemzés adhat objektív képet az OBH elnökének gyakorlatáról.¹⁹ Az egyes, egyedi esetekből a modell rendszerszintű működésre csak egy nagyobb mintával való korrelációs elemzés után lehet alappal következtetéseket tenni.

Az igazgatási vezetői kinevezési jogkör gyakorlása körében VADÁSZ (2018) és BENCZE-KOVÁCS (2018) is egy differenciáltabb hatásköri elosztásra tesz javaslatot. Ugyanakkor a 2011. évi bírósági reform modelljében a Kúria elnöke 38 igazgatási vezetőt, az öt Ítéltábla elnöke összesen 48, a húsz törvényszék elnökei 548., míg az OBH elnöke 119. a Bszi. által igazgatási vezetőként felsorolt személy kinevezési jogkörét gyakorolja. Azaz, a bírósági szervezetrendszer 753 igazgatási vezetője közül 15,8%-át nevezi ki az OBH elnöke.

▪ **Bírói álláspályázatok**

2017. évben a bírói álláshelyekre kiírt pályázatok közül az OBH elnöke 274-et bíralt el. Ezekre összesen 1919 pályázó jelentkezett, ami pályázatonként átlag 7 fő jelentkezőt jelentett. A bírói pályázatok 94,5%-a eredményesen, kinevezéssel illetve áthelyezéssel zárult. 15 esetben nyilvánította eredménytelenné bírói pályázatot az OBH elnöke, melyek közül 4 esetben egyáltalán nem érkezett pályázat.

---

judicial independence, in: Badó Attila (szerk.): Fair Trial and Judicial Independence: Hungarian Perspectives, Berlin; Heidelberg; New York: Springer, 2013, 52-62.

¹⁴ Regine SCHRÖDER: „Dienstezeiten und Anwesenheitspflichten für Richterinnen und Richter” Neue Juristische Wochenschrift 2005.1160-1161.

¹⁵ Lásd többek között a közigazgatási bírósági szervezetrendszer átalakítása során 2016-ben tett OBH elnöki észrevételek és sajtóközleményt: <https://birosag.hu/media/aktualis/az-orszag-os-birosagi-hivatal-kozlemenye-0>

¹⁶ 53/1991. (X.31.) AB határozat, amelyben az olyan törvényi szabályozást is elfogadhatónak tartotta, ahol, bizonyos igazgatási feladat- és hatásköröket ad a jogalkotó az igazságügy miniszternek a bírósági ítélkezés személyi és tárgyi feltételeinek kialakításával kapcsolatosan. Ádám Antal és Vörös Imre különvéleményében ezen jogalkotói megoldás legitimitást elfogadva a bírósági igazgatás körében – tipológiailag – belső és külső igazgatást különböztet meg.

¹⁷ RÁCZ Attila: „Alkotmányos alapelvek és a bíróság szervezet vitakérdései” jogtudományi Közöny 2002. 376.

¹⁸ VADÁSZ (2018) im. 1.

¹⁹ Az OBH elnökének kinevezési gyakorlata körében a szerzőnek, rendelkezésére állt a 2017. évi teljes adatsor.

2018. évben 251 bírói álláshely pályázatot bírált el az OBH elnöke, amelyek közül 223 eredményes volt. Ezek mindegyikében a bírói tanácsok rangsorának megfelelően hozta meg döntését, egyetlen esetben sem tért el a bírói tanácsok rangsorától az OBH elnöke.

	2017. év	2018.10.31-ig
Elbírált álláspályázatok	274	251
Beérkezett pályázatok	1919	1562
Bírói tanács rangsorával egyezően elbírált álláspályázatok	248	223
Bírói tanács rangsorától eltérően elbírált álláspályázatok	11	0
Eredménytelenné nyilvánított álláspályázatok	15	28 ²⁰
érvényes pályázat hiánya [Bjt. 20. § (1) a)]	4	7
eljárási szabálysértés [Bjt. 20. § (1) bb)]	6	1
munkaszervezési, munkaterhelési ok [Bjt. 20. § (1) bd)]	5	0
pályázat kiírása nélkül szükséges betölteni az álláshelyet [Bjt. 20. § (1) be)]	0	20

▪ Vezetői álláspályázatok

A 750 vezetői álláshely közül 2017-ben 119 tartozott az OBH elnökének kinevezési jogkörébe. 2017 évben elbíralt 16 vezetői pályázatból 8 zárult kinevezéssel, 5 esetben nem érkezett pályázat, 2 pályázatot pedig nem támogattott a véleményező testület. Egy esetben az OBH elnöke - a jogszabályban biztosított mérlegelési jogkörével - nem nevezte ki a pályázót. 2018. év október 31. napjáig 35 bírósági vezetői álláshely pályázat került elbírálásra. Ebből 5 esetben nem érkezett pályázat, két esetben az egyedüli pályázó visszavonta pályázatát. A fennmaradt 28 esetben 9 esetben nem kapta meg a jelölt a véleményező bírói testület többségének támogatását, és ebből eredően lett érvénytelenné nyilvánítva a pályázat, míg további 5 esetben (ebből két esetben ugyanazon, Fővárosi Törvényszék elnöki álláshelye volt) OBH elnöke indokolt, szakmai alapú kifogások miatt nem nevezte ki a többségi támogatott jelöltet. A fennmaradó 14 esetben a véleményező testület által többségi és legtöbb támogatást kapott pályázó került kinevezésre. Azaz, a szakmai véleményező testület többségi támogatása megléte esetén 2018. évben 35 esetből négy álláshely esetén (az ötödik esetben egy álláshely újra kiírása folytán) került sor az OBH elnöke általi eredménytelenné nyilvánításra a Bszi.-ben meghatározott jog alapján.

²⁰ Ebből 19 esetben az eredménytelenné nyilvánítás az Érdi Járásbíróság felállítására körében vált szükségessé, arra tekintettel, hogy a Budaörsi és a Budakörnyéki Járásbíróság 19 bíróját kérte ide majdani áthelyezést.

Összes kiírt vezetői pályázati kiírás (2017-2018. október 31.)	Nem volt elbírálható vezetői pályázat (2017-2018. október 31.)	Elbírált pályázat (2017-2018. október 31.)
51	12	39

ELBÍRÁLT 39 VEZETŐI PÁLYÁZAT EREDMÉNYE 2017-2018. OKTÓBER 31.		
Véleményező testület többségi álláspontja szerinti kinevezés	Véleményező testület többségi támogatás hiányát elfogadó eredménytelennek nyilvánítás	Véleményező testület többségi támogatásával szembeni eredménytelennek nyilvánítás
22	11	6²¹

▪ **Következtetések az OBH elnökének kinevezési gyakorlata tényeiből**

Az adatsor tényei alapján látható, hogy a bírói álláshelyek esetén az OBH elnöke 97%-ban elfogadva a szakmai testületek véleménye – és az objektív pontszámok által – felállított rangsort döntött. Az OBH elnöke a bírói álláspályázatok esetén kivételesen, két év alatt pár esetben élt a rangsortól eltérés jogával és az OBT elé terjesztette indokolt javaslatát az eltérésre. A tisztán szakmai alapú, bírói tisztségek esetében ez messzemenően a bírói függetlenség és szakmaiság erősítést jelenti a mintegy 500 bírói státusz esetén. Ezen következtetés elvi alapját BENCZE (2014) azon megállapítása adja, miszerint „*a bírói függetlenség egyik legfontosabb garanciája abban rejlik: ki válhat bírónak.*”²² Alapvető szempont, hogy a bírónak válás feltételei a lehető legobjektívebbek legyenek, kizárva azokból a döntési helyzetben lévők személyes, adott esetben illegitim megfontolásait, érdekeit.”²³

Némiképp más a helyzet az igazgatási vezető pályázatok körében. 2017. januártól 2018. október 31. tartó időszakban az OBH elnöke által elbírált 39 vezetői pályázatból 33 esetben a véleményező bírói testület véleményével egybehangzóan, azt elfogadva hozta meg döntést. Ez az OBH elnöke részéről 84,6%-os arányú elfogadását jelenti a bírói öngazgatásban résztvevő testületek véleményének. Az OBH elnöke a Bszi. alapján munkáltatói jogkörébe tartozó kinevezettek közül a vizsgált közel kétéves időszakban 6 esetben és 5 személy esetében, 15,4%-os arányban tért el a pályázat eredménytelennek nyilvánítási jogkörével élve. Észrevételeink terjedelmi kereteit meghaladja a hat pályázat részleteinek elemzése, azonban a tárgyilagosság megkívánja, hogy jelezzük, ezek a bírósági szervezetrendszerben meghatározó, a központi régió vezetői kinevezései voltak döntően.²⁴

Megállapítható, hogy az OBH a bírói szakmai (nem igazgatási) kinevezések meghatározó jelleggel, 97%-ban a szakmai véleményező testületek véleménye és objektív pontok rangsora

²¹ Ebből kettő ugyanazon egy pályázat, a Fővárosi Törvényszék elnöki pályázatának eredménytelennek nyilvánítása egyetlen és ugyanazon pályázó mellett mindkét pályázat esetében

²² Bencze a bírónak válás első és kiemelten helyen kezelt kérdéseként tekint a fogalmazóvá válásra, amely körben kiemelés érdemel az OBH elnöke által bevezetett, objektív alapú versenyvizsga intézménye.

²³ BENCZE (2014) im. 3.

²⁴ Ezen kitétel azért is jelentős, mert az arányok önmagukban cáfolnák Vadász álláspontját.

alapján döntött, a szakmai kompetenciák és a bírói öngazgatás véleményének messzemenő figyelembe vételével. Az OBH elnöke kinevezési jogkörébe tartozó vezetői kinevezések körében pedig döntően és túlnyomó részt, 85%-os arányban dönt a véleményező testületek álláspontja alapján hozta meg döntését.

A Bszi.-ben az OBH elnökének személyi felelősségét és a központi igazgatásban centrális és meghatározó szerepét kinevezési jogkörében 15%-os arányban érvényesíti a bírói testületek véleményező álláspontjával szemben. Az összes igazgatási vezető (753) arányában az OBH elnökének ezen jogkör gyakorlása 2017-2018. év október 31. között vizsgált 22 hónapban 0,79%-os befolyást biztosított. Azaz, a kinevezett bírósági vezetők kevesebb, mint 1%-ában gyakorolta 2017. január és 2018. októbere közötti időszakban a véleményező testületekkel szemben álláspontját az OBH elnöke. Mivel a jeleztük, hogy egyes döntések súlya, jelentősége eltérő és nem egyenlő, ez a nominális arányszám nem fejezi ki az OBH elnökének az Alaptörvényben és a Bszi-ben, rendszerszinten meghatározott jelentőségét. De azt objektív alapon jelzi, hogy visszaélés-szerű, a véleményező testületek álláspontjával szembe menő vezető kinevezési gyakorlatot nem folytat az OBH elnöke. Vadász e körben tett megállapításai és következtetései (a bírósági öngazgatási szervek véleményének a jelenlegi 99%-os szintnél magasabb arányú figyelembe vétele) erős kritikai felülvizsgálatot, és a szubjektív érzületektől történő tisztázást igényelnek.

3.

A bírói önkormányzati szervek és az OBT alkotmányos rendelkezése szerint közreműködnek. Az OBT tagjainak jogállása és igazgatási úton való támadhatósága a Bszi. garanciális rendelkezései (OBT hozzájárulása, független, a központi igazgatástól teljesen elkülönült Fegyelmi Bíróság) zárják ki. Ennek tartalmát a szuverén hatalmú jogalkotói hatalmi ág határozta meg, nemzetközi szakmai jogi szervek kontrollja és jóváhagyása mellett.

KÜPPER²⁵ álláspontja szerint az alkotmányos szabályozás kritériumát a tanácskozási jogosítványok is kielégítenék, azonban a Bszi a Velencei Bizottság észrevételei alapján döntési-igazgatási hatáskörrel rendelkezik az OBT. Ezt meghaladóan a bírói tanácsok, összbírói értekezletek a Bszi. rendelkezései alapján gyakorolják hatásköreiket. Ahogy BENCZE-KOVÁCS (2018) rámutatott a bírói öngazgatás és központi centrális igazgatás viszonyában, hatalommegosztásban a nemzeti tapasztalatok, gyakorlatok meghatározó erővel bírnak szociológiai értelemben.²⁶ ezen túlmenően a bírói öngazgatási szervek különböző érdekeltek számára konzultációs testületi funkciót is betölthetnek nem bíró, ún. külső tagokkal kiegészülve.²⁷

A bírói öngazgatás FLECK által is kritizált oligarchikus, bezárkózó modelljét mind bírói, mind tudományos és közéleti szereplők is erős kritika alá vonták, amely vélemények indikátorai voltak a 2011. évi modellváltásnak. A jogalkotó 2011. évtől a személyi felelősséget és operatív, erős jogkörökkel rendelkező központi irányítást helyezte meghatározó szerepkörbe a testületi döntéshozatal helyett, amely rendszerben az OBT, mint testület közreműködik a

---

²⁵ KÜPPER (2009) im. 1846.

²⁶ VADÁSZ (2018) im. 14-15.

²⁷ Györfi Tamás: Why Is the Equal Merit Principle (Almost) Straightforwardly Wrong? The Modern Law Review (2017) 80(6), 1052-1072.

központi igazgatási feladatok ellátásban. Ahogy arra utaltunk, a bírói szervezet önlegitimáló, és tisztán önigazgatási modellje egyfelől közjogi értelemben túlhatalmat jelentene megfelelő kontroll intézmények nélkül, másfelől a bírák saját igazgatási vezetőik maguk általi megválasztásának jogköre okkal vet fel hatékonysági, kontraszelekción és – FLECK (2008) által leírt és fentebb hivatkozott – oligarchikus hatalmi problémákat. Ezen aggályokat az 1997. évi bírósági modell nem tudta sem eloszlatni sem kezelni.

Az OBT működésnek törvényszerűsége, a megválasztott és póttagjainak lemondása folytán az OBT tagjainak száma 15 fő alá csökkent és a közigazgatási-munkaügyi delegált tag és póttag hiánya miatt kiürült ezen képviseleti szint. Ezen helyzet megoldást és jogkövetkezményét a tag és póttagok pótlásáig nem szabályozza a Bszi. Közjogi, kógens norma hiányában párhuzamosan futó garanciális szempontok és analógiák pro és kontra érvek hozhatók fel. A kérdés szabályozás hiányában „tűri a vitát” és közjogi-szakmai érvek fogalmazódtak meg transzparens módon. Egy jogi vitát nem az egyes álláspontok támogatóinak száma dönti el, így az bizonyosan nem a támogatók számháborúja tudja feloldani. Ugyanakkor az is látható, hogy a kérdés a jogász társadalmat és a bírói hivatásrendet is megosztja, amely – egyetértve a szerzővel – semmiképp sem kívánatos és végső soron az igazságszolgáltatás iránti közbizalmat erodálja.

E helyütt idézzük fel KÜPPER (2009), nemzetközi és honi tapasztalatokra épülő – alapvetően szabadelvű jogdogmatika talaján álló – szakmai álláspontját, amely a jelen vitában elfogódottnak bizonyára nem tekinthető, már csak azért sem, mert az 2009. évben született.²⁸

*„A bírói önigazgatás iránti túlzott lelkesedéssel azonban szembe kell állítani azt a számos országban megfigyelhető gyakorlatot, hogy a bírói igazgatást több területen laikusok végzik. A bírói döntéshozatali ethosz ugyanis reaktív, gondolkodásmódja utólagos döntésre és ellenőrzésre irányul; ezzel szemben az igazgatás kreatív, alkotó gondolkodást követel. Sok bírónak hiányzik továbbá a szakismerete ahhoz, hogy például bírósági építésügyi (...) költségvetési, személyzeti ügyekben megfelelően tudjon dönteni. Ezért a törvényhozónak (...) meg kell találnia a szakigazgatás és a bírói önigazgatás kellő arányát.”*²⁹

---

²⁸ Küpper érveit támasztja alá bírói szemmel PETRIK Ferenc:”Hol tart a bírósági reform?” Magyar Jog 1995/4.218-220.

²⁹ im. 1847.

© Virág Csaba

MTA Law Working Papers

Kiadó: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Rudas Tamás főigazgató

Felelős szerkesztő: Körtvélyesi Zsolt

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Kecskés Gábor, Körtvélyesi Zsolt, Szilágyi Emese

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515